

Ціна 10 коп.

Яків Муляр

ПРУТИКОВІ
імени

Бібліотека „Перця“

№ 267

Яків МУЛЯР

peres-ua.

peres-ua.

БИБЛИОТЕКА «ПЕРЦА» № 267

Яков Леонтиевич Муляр
ИМЕНИНЫ ПРУТИКА
(На украинском языке)

Иллюстрации А. Арутюянца

Издательство «Радянська Україна»

peres-ua.

peres-ua.

Редактор В. Чепіга.

Здано до набору 10. 11. 82. Підписано до друку 16. 12. 82.
БФ 48930. Формат видання 70×108/32. Папір газетний. Гарні-
тура літературна. Високий друк. Умовн. друк. арк. 2,8. Обл.
вид. арк. 2,28. Тираж 150000. Зам. 05323. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська
Україна», 252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

Адрес редакції: 252047, Київ-47, ул. Петра Нестерова, 4.

Ордена Леніна комбінат печати видавництва «Радянська
Україна», 252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

Відсканував Олександр Яновський,
опрацював Олег Леськів для спільноти:

<http://peres-ua.livejournal.com>

ІЛЮСТРАЦІЇ А. АРУТЮНЯНЦА

КИЇВ. ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1982

У2
М-11

З М І С Т

Прутикові іменини	5
Не поталанило	9
У перспективі	13
Інкогніто	16
Ідеал	20
Покинутий	22
Хазяїн	25
А як твій?	28
Помилка	31
Преамбула	34
Любов із хріном	37
Прикмети тітки Секлети	40
Свіжина	43
Не той хід	45
У нас у дворі...	49
Механізована теща	53
Стружка	56
Мамідова концепція	58
Я — принциповий!	62

Яків Муляр
Дружній шарж.

ЩЕ ОДИН ВІННИЧАНИН...

Вінниччина, як і Полтавщина,— край, щедрий на гумор. Звідси вийшло — і продовжує виходити — чимало знаних і на Україні, і далеко за її межами письменників-гумористів. Серед них — і Федір Маківчук, і Микола Білкун (який, так би мовити, формально з'явився на світ у Хмельницькій області, однак як гуморист народився саме на Вінниччині, де багато років жив і працював), і Олег Черногуз...

А ось тепер Перець представляє у своїй Бібліотеці ще одного вінничанина — Якова Муляра. Представляє як автора книжки, але просто як автора його, либонь, особливо представляти не треба. Яків Муляр — гуморист зі стажем: його веселі, гострі оповідання уже багато років друкуються на сторінках всесоюзної та республіканської періодики, виходять у збірках сатири та гумору.

Якову Муляру є що сказати своїм читачам. Учасник Великої Вітчизняної війни, бойовий журналіст (уже багато років працює в редакції газети «Вінницька правда»), він, як ото кажуть, міцно стоїть на землі і таки добре розбирається в усіх нюансах життя — і світлих, оптимістичних, і в тих, котрих нам слід рішуче позбуватися, позаяк вони — ті не дуже світлі нюансики — заважають трудовому люду в його добрих справах.

Прочитавши цю книжку, ви, шановні читачі, й самі у цьому переконаєтеся.

ПРУТИКОВІ ІМЕННИ

Хтось із Тернівки про безпорядки написав. Анонімку. Але Христофор Трифонович Гижко був упевнений, що все це правда. І раніше в Тернівці погано працював продовольчий магазин. І раніше доводилось Христофору Трифоновичу, голові Сосницького споживчого товариства, вислуховувати численні скарги покупців.

А тут нова неприємність, хтось написав, що в Тернівці на тому тижні на дві години раніше магазин закрили, бо в завідуючого Тимофія Прутика були іменини.

Христофор Трифонович вирішив перевірити скар-

гу, вжити рішучих заходів, а тому викликав з Тернівки в Сосницю продавця магазину Івана Дійницю. Той примчав мотоциклом десь після обіду.

— То як там Прутик поживає? — сердито запитав Гижко Дійницю.

— А що? — злякався продавець. — Знову нестача?

— Так, нестача, — процідив голова. — Нестача сумлінного вашого ставлення до виконання прямих обов'язків. На іменинах у Прутика був?

Дійниця зам'явся.

— Кажі правду: був на іменинах? — підвищив тон Гижко.

— Був.

— Отож. Либонь, славно погуляли?

— Так собі... В компанії, значить... — м'яв у руках шапку Дійниця.

— А магазин чого раніше на дві години закрили? — наступав Гижко. — Чого це мені анонімки сипляться? Відповідай!

— Невже написали? — кинувся Дійниця. — От ворогів маємо, Христофоре Трифоновичу! Хіба ж ми раніше на дві години закрили? Слово честі, о восьмій вечора зібрались!..

— Де зібрались?

— У Прутика.

— А о котрій годині належить магазин закривати?

— О дев'ятій

— А ви о восьмій зібрались?

— О восьмій.

— Так... Зібрались... — голова постукав пальцями по столу. — А тоді що?

— А тоді... Прутикова Марина закуску почала подавати.

— Так... Далі.

— Що далі? — не зрозумів Дійниця.

— Яку закуску Марина подавала?

— Голубці, смажене поросся, вінегрет, ковбасу.

— І хрін був?

— Був, Христофоре Трифоновичу! — вже веселіше відповів Дійниця.

Христофор Трифонович скривився і проковтнув слину.

— Що ж ви пили? — запитав згодом.

— Значить, так: коньяк, «Столичну», спирт... — загинав пальці Дійниця. — А шампанське потім до солодкого подали...

— А скільки чоловік було?

— Багато. Значить, вся рідня Прутикова...

— І набрались по зав'язку?

— Значить, так: не дуже. В нормі, значить...

— Музика була?

— Дід Ананій на скрипці грав.

— То ви й сторожа на іменини потягли? А магазин?

— Та в селі нині спокійно, Христофоре Трифоновичу.

— Ананій теж упився?

— Трохи...

Христофор Трифонович вийшов із себе.

— Як це так, товаришу Дійниця, що ви там іменини всякі справляєте, танцюєте під скрипку, а я нічого не знаю? Сторожа запросили? А я хто? Невже гірший за сторожа?

— Оце ж і я казав Прутикові... Якось би вас треба було...

— А він що?

— Казав, що ви в район поїхали. І не повернулисьь.

— Як це не повернувся? — розсердився Христофор Трифонович. — Я вже о третій годині дня дома був. Що ви мені очі замилюєте?

...На четвертий день після цієї розмови Прутик передчасно справляв іменини своєму синові Геннадію. Були голубці, смажене поросся, вінегрет, ковбаса. І хрін був. Пили коньяк, «Столичну», спирт. Шампанське потім до солодкого подали. Дід Ананій на скрипці грав. Христофор Трифонович каблуками вибивав.

Цього разу магазин закрили рівно о шостій вечора, бо голова Христофор Трифонович прибув у Тернівку точно, як і запрошували: о сьомій.

НЕ ПОТАЛАНИЛО

За традицією я завжди їздив зустрічати Новий рік у село до батьків.

Так було і цього разу. У передноворічний вечір ми з дружиною та маленькою Оленкою тільки вийшли з вагона, як потрапили в обійми брата Дмитра, колгоспного шофера. Він «Волгою» виїхав за нами на станцію.

Після взаємних привітань почали вмощуватися в машину. Аж тут підбігає руденький чоловічок, питає, куди їдемо.

— У Кринички,— відповідаю.

— Пощастило! — радіє рудий.— Видно, я в сорочці народився. Візьмете? Теж у гості добиваюсь...

— Будь лаєка,— каже Митя.— Під Новий рік нікому відмовляти не можна.

Дружина з Оленкою сіли на переднє сидіння, ми з рудим — на заднє. Машина рушила.

— А встигнемо до дванадцятої? — питає рудий.

— Тютілька в тютільку,— мовлю я.— Якраз куранти вдарять — і ми на поріг. Мабуть, до знайомих їдете?

— Більше. Знаєте, мені в новорічні вечори останніми роками зовсім не щастить! Тепер, здається, це пройдений етап. Останнє щастя звідаю.

— Чому останнє?

— Багато розказувати... Не поталанило мені в житті. Молодим був — дурним був. Оженився, потім розлучився. Тепер, як та гармонь одинока, по світу тиняюся, ніхто доброго слова не скаже...

Я вже догадався, що за «гармонь» веземо.

— І досі сім'єю не обзавелись? — цікавлюсь.

— Ет, не питайте. Ніхто мого характеру вивчити не хоче. Позаторік у новорічну ніч їздив до Тамири. Це — моя друга жінка, двійко дітей у нас. Так, думаєте, пожаліла? Під Новий рік вигнала з хати. Гостей напросила, а мене вигнала...

— Невже?! — дивуюсь.

— Не вірите? Усе новорічне настроєніє мені зіпсувала. Та це ще півбіди. Он Галина, моя перша жінка, так знаєте, якого коника під Новий рік ви-

кинула? Поїхав до неї, думав помириться, а вона мені фари під очима підвісила.

— По заслугі,— зауважила моя дружина Таня.

— Нічого ви не знаєте,— зітхнув рудий.— Через ці синяки я, мов каторжник, сидів тиждень дома, голодний і холодний, на люди не міг показатись. Ну, був час, розлюбив Галину... Але це не значить, що потім помириться не можна. Тим більше, що я вже не хлопець, за сорок перевалило...

— А до кого ви у Кринички їдете? — поцікавився Митя.

— Та, знаєте, і тут у мене дружина... Тобто, колишня... Жила колись у місті, працювала офіціанткою у ресторані. Ну, звичайно, впала мені в око. Одружились. Сина вона народила, от тільки не знаю, як звати. Пожили місяців вісім — і... Знаєте, як воно в житті буває. Як не везе — то не везе. Думав: вона з села, я — з города. Якось не до пари... Молодість — дурість. А от зараз вирішив поїхати до неї, помириться. Чому, спитаєте, іменно сьогодні? Бо кажуть, що людям найбільше щастить у новорічні вечори.

— Як же звати вашу колишню дружину?

— Катря. Катря Осадчук.

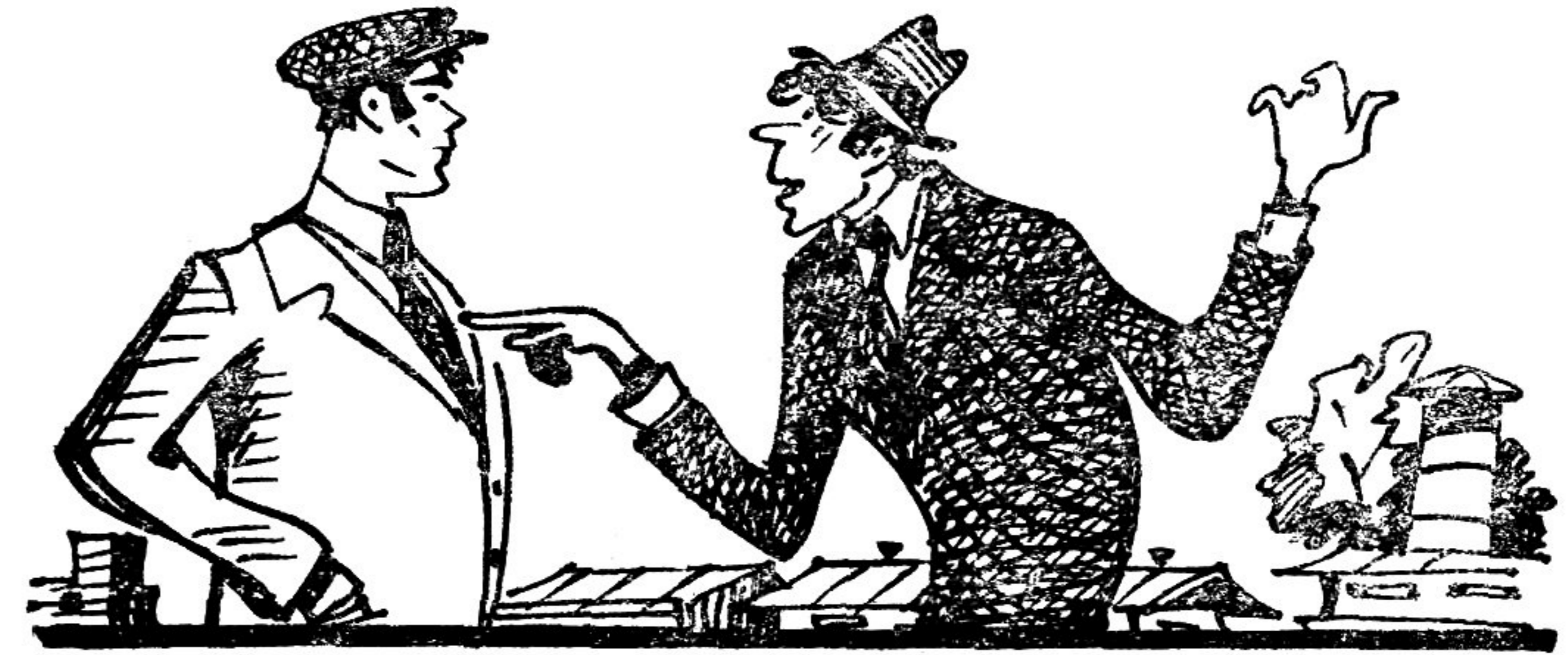
Митя різко загальмував.

— От що, громадянине,— сказав він до рудого. — Виходь і не показуй носа у наші Кринички. Падлюка ти і негідник! Катерина Осадчук — дружина моя. Сина Петьком величають. Тепер він — мій син. Вилазь, негіднику, не псуй мені новорічного настрою!..

«Одинока гармонь», ніби куля, вилетів із машини.

Вітер, заметіль... У степу холодно. Але вдалині уже сяяли вогні села. Ми вже відчували тепло рідних Криничок.

А рудий? Про нього ніхто більше й словом не обмовився. Йому і під цей Новий рік не повезло: добирався назад до станції, либонь, пішки.

У ПЕРСПЕКТИВІ

Якось ще позаторік зустрів мене біля тракторного стану завідуючий клубом Дмитро Козоріз. Привітались, поговорили про те, про се, цигарки запалили. Запитав Дмитро, як працюю, а відтак підійшов, як кажуть, ближче до діла:

— Чим, Омеляне, увечері займаєшся, що читаєш, які фільми дивишся по телевізору?

— Займаюся тим,— кажу,— чим і всі люди. Прийду додому, повечеряю, газети прогляну, телепередачі подивлюся та й спати лягаю. Удень наморишся, то й відпочити хочеться.

— Ет, буденність,— невдоволено похитує головою Козоріз.— Нема в тебе, Омеляне, перспективи. Отак потихеньку ти все на світі проспиш. А чи не погодився б ти на сцені якусь роль зіграти? Знаєш, у нас в перспективі спектакль.

— Який з мене артист? — заперечую.— Колись ще, як у школі вчився, то й тоді на сцену зі страхом виходив.

— Друже мій, не верзи дурниць! — Дмитро спе-

ресердя аж цигарку в рота не тим боком увіпхнув. Попікся, якусь хвилину попіл випльовував. А потім далі веде: — Сцена — це, брате, життя. Кілька репетицій — і рідна мати на сцені не впізнає. А в нас у перспективі — «Наталка Полтавка». Хочеш роль Петра?

Козоріз виїняв блокнот і кулькову ручку. Швиденько щось занотував.

— Так. Усе ясно, — сказав майже урочисто. — Віднині Омелян Копистка — не Омелян, а Петро, суджений Наталки. Коли буде репетиція, повідомлю. Вона в нас у перспективі...

І пішов Дмитро Козоріз далі в поле до жнивварів. Певне, подався агітувати хлопців та дівчат на інші ролі. А я задумався серйозно: чи зможу, чи виправдаю надії завідуючого клубом? Бачив не раз виставу, захоплювався піснями Петра. А чи зумію сам їх заспівати?..

Чекав, чекав тієї репетиції, що в перспективі, але так і не дочекався. Чи забув Козоріз про свої плани, чи щось інше перешкодило. Але минув рік, а на сцену так ніхто й не вийшов.

Торік восени Козоріз мене спеціально до клубу викликав. Як і раніше, запитав, чим я увечері займаюсь, що читаю, які фільми по телевізору дивлюся.

— Мабуть, знову «Наталка Полтавка» в перспективі? — перебиваю його, іронізуючи.

— Не те, брате, не те, — відповідає Дмитро. — Цю річ уже всі давно напам'ять знають. А ми знаєш що утнемо? «Назара Стодолю». Чув про таку п'єсу Тараса Григоровича Шевченка?

— Чув, — кажу впевнено.

— Так от, ти в перспективі — Назар. Галю вже знайшов. Маруся-доярка Галею буде. Не заперечуєш?

— Хай буде гречка, — погоджуюсь.

— От і чудово! — радіє Козоріз. — Репетиції в нас у найближчій перспективі. Десь завтра-після-завтра гукну.

На цьому й розійшлися. Знову більше півроку не зустрічались. Правда, біг якимсь Дмитро до крамниці з порожніми пляшками в сітці, але я, побачивши його ще здалеку, обминув.

Нещодавно зустрілися. Козоріз поспішав у райцентр.

— Яка там ще п'єса в перспективі? — питаю.

— П'єса така, що пахне смаленим, — сумно каже Козоріз. — У перспективі я, мабуть, уже не буду завклубом.

— Чому?

— Плани мої, — відповідає Дмитро, — шкереберть полетіли...

Козоріз як у воду дивився. Незабаром він передав ключі від клубу молоденькій дівчині Тамарі Шевчук, випускниці культосвітнього училища, яку справді з перспективою надіслали з райцентру в наше село.

ІНКОГНІТО

Вранці, коли бухгалтер Максим Гордійович Кісточка саме зводив дебет з кредитом, у двері хтось легенько постукав. Дочекавшись дозволу, зайшли двоє поважних мужчин і дуже чемно привітались. Той, що вищий зростом, запитав:

— Скажіть, ви голова споживчого товариства?

Кісточка був вовком битим. Він одразу зрозумів, що приїжджі — люди високого польоту. Обидва в модних плащах, у капелюхах, при галстуках. Не інакше, як ревізори з області.

— Я бухгалтер! — відчеканив, зірвавшись з стільця, господар кабінету. — Бухгалтер Максим Гордійович Кісточка. А голова правління сільського споживчого товариства Аркадій Купріянович Друшляк поїхав перевіряти магазин до сусіднього села. Буде у другій половині дня.

— Тоді познайомимось, — сказав високий. — Мене зовуть Іваном Федоровичем, а мого колегу по службі навпаки — Федором Івановичем. Приїхали до вас, щоб...

— Яка приємність! — перебивши співрозмовника, вигукнув Кісточка і сам злякався свого голосу. У горлі щось застрягло, руки й ноги затрусилась. Одразу згадав Кісточка і ті суми грошей, якими він потай ділився з Друшляком, і ті нестачі в магазинах, що покривали чим завгодно.

— Ви снідали? — запитав прибулих.

— Дякуємо, не голодні, — відповів невисокий на зріст Федір Іванович.

— Тоді, прошу вас, почекайте вже до обіду. Приїде голова — пообідаємо разом.

— Почекаємо, — протягом сказали гості. — Бо приїхали ми...

— Вибачте, — знову перебив бухгалтер, — але я хотів би уточнити, що на обід приготувати? Адже смаків дорогих гостей ми не знаємо...

— Ти, Федю, що гризти будеш? — запитав Іван Федорович колегу.

— Карасі люблю, — скромно відповів той.

— Карасики в сметані, — уточнив Кісточка і закрутився навколо прибулих, ніби білка в колесі. — Це ми зробимо. Миттю зробимо!..

Гості чомусь швидко пішли оглянути місцеві магазини, а Максим Гордійович так розгубився, що й не знав, з чого почати. Бігав по кабінету, брався за телефонну трубку і знову клав її на місце. Нарешті викликав прибиральницю тітку Марину і наказав їй готувати обід.

Завідуючого складом Петра Тихенького Кісточка послав по карасів і сметану. Коли ж подзвонив Друшляку в сусіднє село і повідомив про двох «інкогніто», той наказав не скупитись, готувати обід не менше, як на двадцять осіб. Хай, мовляв, на цьому урочистому обіді будуть присутні всі завмаги товариства, щоб ревізори мали змогу ближче познайомитися з колективом.

Друшляк через годину вже був у конторі. Незабаром почали приїжджати з інших сіл завідуючі магазинами. В тітки Марини горіло-кипіло. Зарізали вісім курей, насмажили котлет, Петро Тихенький привіз двадцять кілограмів карасів і бідон сметани. Розкоркували десять пляшок горілки. Обід вийшов на славу.

...Гамірно було за столом. Друшляк, як належить, сидів посередині, біля нього по обидва боки — гості. Щедро пригощаючи Івана Федоровича та Федора Івановича, голова товариства із делікатності нічого їх не питав.

До конкретної розмови приступили аж у конторі вже після обіду.

— Ми приїхали з вами договір укласти, — повідомив Федір Іванович, заплітаючи язиком.

— Який договір, будьте ласкаві? — улесливо запитав Друшляк.

— На знищення мишей у магазинах вашого товариства. Ми — із районної санепідемстанції...

Друшляк спочатку побілів, потім почервонів, обтираючи рясний піт із чола. Бухгалтерові Кісточці попливли перед очима кола, а в тих колах — карасі. Карасі в сметані...

І Д Е А Л

Рішення було прийнято остаточне: від завтрашнього дня я кидаю палити. Від цигарок уже нудить. І взагалі, від завтрашнього дня я вирішив стати ідеальною людиною: не випивати у день зарплати з друзками, не спати на засіданнях та нарадах, бути пунктуальним та акуратним в усьому. Щоб мене дружина хвалила, щоб начальство за приклад іншим ставило.

І от наступного дня я прийшов на роботу рівно о дев'ятій. Однак у конторі ще нікого не було. Як завжди, в нас не запізнювались, а затримувались.

Десь о пів на десяту, попихкуючи цигаркою, ввалився до кабінету бухгалтер Василь Охрімович Судак. Привітався та й почав розповідати, як учора до півночі грав у шахи з сусідом. Розповідав повільно, випускаючи з рота кільця диму.

Мені страшенно хотілося курити. Так хотілося, що я, переступивши межі свого терпіння, гаркнув не своїм голосом на бухгалтера:

— Та замовкніть же! Ти дивись: запізнився на добрих півгодини, а тепер ще й байки розказує. Думає, що я за нього працюватиму!

Судак від несподіванки мало зі стільця не звалився. Проте, витріщившись на мене, замовк, наче в рот води набрав.

Того ж дня я ледве діждався нашого директора Пантелеймона Федоровича Облизня. З'явився він десь аж після обіду — заспаний, із запухлим обличчям. Не інакше, як уночі гуляв на іменинах, а вдень відсипався.

— Ай-яй-яй, Пантелеймоне Федоровичу, що це в

нас таке робиться! — розпочав я серйозну розмову з директором, завітавши до його кабінету.

— А що робиться? — поцікавився Облизень.

— Більше половини працівників контори запізнювались сьогодні на роботу. В кабінетах курять. Сергій Колитько ще вчора уранці як поїхав до тещі, то й досі не повернувся. Вас також півдня десь носило...

Директор пильно глянув на мене, але нічого не сказав.

Коли справляли директорове п'ятдесятиріччя, я категорично відмовився брати участь у колективному вечорі, бо боявся, що після чарки обов'язково потягне до цигарки. Грошей на подарунок також не дав, бо вважаю, що збирати їх у підлеглих на подарунок начальникові— це пережиток минулого, який не має нічого спільного з нашою мораллю.

Я твердо стояв на своїх позиціях.

Але вчора таки випив. І то добряче. Не без причини, звісно: порадили мені, поки не пізно, подати заяву про звільнення з роботи за власним бажанням.

Ну, без роботи, я не буду. Жаль тільки, що ідеалу я так і не досяг. Але втішає те, що тепер я можу курити, скільки душі завгодно.

ПОКИНУТИЙ

Прийшовши в суботу вранці з нічної зміни, Тиміш Хворостяний не застав удома нікого. На столі прочитав записку від Клави: «Обід приготуй сам, нагодуй Джека, а Костика я завезла до мами. Мене не чекай».

— Так-ак,— протягнув Тиміш уголос.— Значить, фінал не забарився. Такого й слід було чекати...

Він сів біля столу, не роздягаючись. М'яв Клавіну записку, думав важку думу.

Здається, усе робив для того, щоб зберегти сім'ю.

Але жаль, що дружина його не розуміла. У вихідні чоловік на риболовлю збирається, а Клава лютує. То їй в кіно хочеться, то в цирк, то на концерт художньої самодіяльності. А вчора зауважив дружині, що суп недосолений. Клава скипіла і пообіцяла, що вона з його примхами покінчить. І от — покінчила.

Післяробочий відпочинок був зіпсований. Почав Тиміш прикидати в думці, як вони з Клавою ділитимуть майно, скільки доведеться платити аліментів.

Не зчувся, як і півдня минуло. Стривай, а книжки, його улюблені книжки! Це ж також розділять навпіл. Хоч він вибирав літературу за своїми смаками, купував її, економлячи на цигарках.

Думки перебивали одна одну. Не встиг обміркувати питання, куди заховати книжки, як у мозку промайнуло: а кому ж дістанеться телевізор? Також, либонь, на двох ділитимуть.

Ні, телевізор потрібно зіпсувати, книги занести до когось із знайомих. Клаві й так немало перепаде. А від зіпсованого телевізора вона, безперечно, відмовиться.

Так і зробив Тиміш. Викрутив із телевізора кілька ламп і викинув на смітник. Потім набрав повен мішок книг і завіз трамваєм до свого товариша Юрка Козленка.

Аж надвечір, добре намотавшись, приліг на дивані. Думав задрімати. Проте сон не йшов.

Покинутий чоловік зірвався і побіг на кухню. Начистив картопельки, помив її під краном, поставив варити. У цей час до квартири тричі подзвонили. Коли Тиміш відчинив двері, в нього очі полізли на

лоба: у коридор забігла радісна і збуджена Клава. Швидко знявши капелюшок, запитала:

— Тобі подобається?

Тиміш не розумів нічого.

— Зачіска подобається, питаю? — невгавала Клава.— Цілий день у перукарні простовбичила. Зате зробила, як хотіла. Правда, гарно?

— Чудово! — випалив Тиміш.

— Що ж ти на вечерю приготував, любесенький мій?

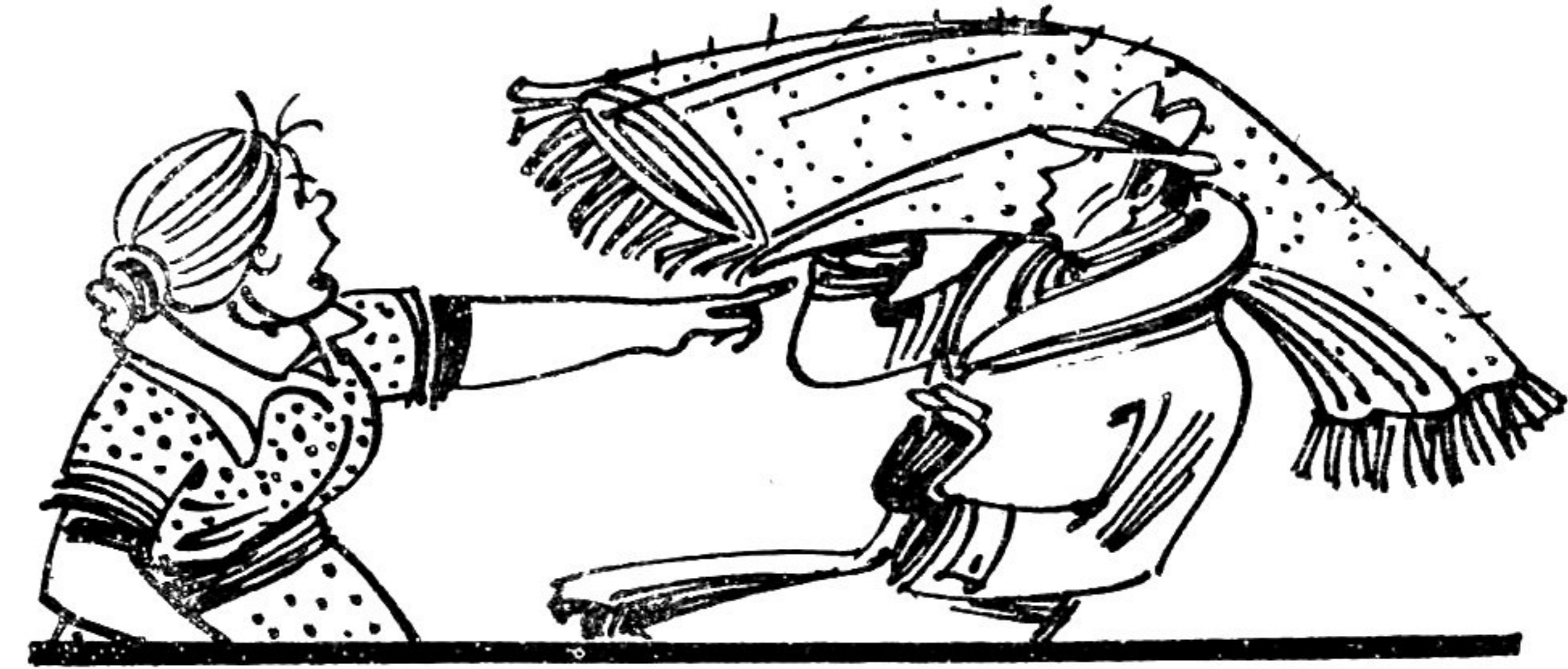
— Картопелька он вариться...

Клава цмюкнула в щоку і затанцювала перед дзеркалом. А Тиміш тим часом накинув на себе піджак.

— Куди ти? — запитала дружина.

— Ковбаси в магазині куплю. Відпочивай, золотко...

Проте до магазину Тиміш не пішов. Присвічуючи кишеньковим ліхтариком, рився на смітнику. Розшукував лампи від телевізора...

ХАЗЯЇН

На роботу і з роботи Петро Сильвестрович Глиба йшов завжди повз наші вікна. Це, як правило, викликало певну реакцію у моїх родичів. Теща Пелагея Микитівна, покинувши всі домашні турботи, закоханим поглядом проводжала Петра Сильвестровича аж до воріт. Таміла, моя дружина, з якоюсь властивою лише їй заздрістю спочатку дивилась на матір, а потім і собі заглядала у вікно, аж поки Глиба не зникав за рогом сусіднього будинку.

Я не раз цікавився: і що вони, мої рідні теща і дружина, вбачають у цьому миршавенькому, з холодними сірими очима чоловічкові? І тоді Пелагея Микитівна, в якій вже визначились прямі і відверті стосунки із зятем, різала правду-матінку в вічі:

— Миршавенький, непоказний, але хазяїн... Не те, що деякі інші, я вже не кажу про присутніх. Зайдеш до нього в квартиру — глянути любо. Все блищить і виграє...

— Що правда, то правда,— зітхнула Таміла, сердито подаючи мені сніданок.— Петро Сильвестро-

вич — ділова, спритна людина. Живе з перспективою. А ти?

— А що я? — знизую плечима. — Хіба в нас у хаті нестатки?

— Не в тому річ, Тимофію мій рідненький, — поправляє теща. — Тепер усі люди в достатках живуть, та не всі однакові можливості мають. От ти на «Москвичі» часто катаєшся? По гриби в ліс — і то в трамваї трясешся, а потім, висолопивши язика, кілометрів десять пиляєш. А Петро Сильвестрович у вихідні посадить дружину і діток на власного «Москвича» — і в ліс по гриби чи на рибу... Оце хазяїн!

— Ні, мамо, Тимофій мій тільки свою контору знає, а сімейне благополуччя йому ні до чого, — підтримувала тещу дружина.

— Не хитрий чоловік, їй-богу, не хитрий, — підсумовувала теща.

Я мовчки доїдав котлету і поспішав у свою контору. І вже їдучи в трамваї, знову, як тиждень, і місяць, і шість місяців тому, думав про свого сусіду, доброго хазяїна Петра Сильвестровича Глибу.

Лиха доля звела мене з Глибою півроку тому: поселились разом в одному будинку. Познайомились дуже швидко, зразу ж після новосілля. Петро Сильвестрович завідував господарським магазином і, дізнавшись, що у нас досі немає пральної машини, одразу привіз її нам своїм транспортом.

— Можливо, грошей не вистачає, — облесливо говорив Глиба до Таміли, — бо ви ж гарнітур купили, то я почекаю.

— Ви вгадали, Петре Сильвестровичу, — засоро-

милась дружина. Велике спасибі, машина чудова, а гроші вже після зарплати віддамо...

З того часу і подружили, особливо жіночі сторони. Хоч я Глибу й недолюблював, зате Пелагея Микитівна щоразу, повертаючись із сусідньої квартири, була в захопленні.

— Які меблі, які килими! А холодильник «Ока» нового випуску! — невгавала теща.

— Та ж у Петра Сильвестровича холодильник «Дніпро» був, — заперечувала Таміла.

— Старий продав, новий купив, — доводила Пелагея Микитівна і дивилася на мене, ніби на колорадського жука. — Як люди живуть, хоч і зарплата маленька!

— У доброго хазяїна й на камені родить, — додавала Таміла, а я вже й місця собі не знаходив.

Закінчилося все несподівано. Приходжу якось увечері додому і приношу килим, який купив у нашому універмазі. А теща як поглянула — то й руки в неї затремтіли.

— Де взяв? — питає.

— По знайомству, — жартую.

— Однеси назад! — накинулись на мене Пелагея Микитівна. — Бо й ти докотишся до того, до чого наш сусіда докотився. Йому ж уже килимом далека доріжка постелилась...

Тепер Глибу не тільки ми, а й власна жінка не бачить. У нашій сім'ї — мир і злагода.

А ЯК ТВІЙ?

Трапилось так, що Марія Никодимівна і Ельвіра Захарівна майже рік не зустрічались. Остання зустріч була минулого літа, коли разом із чоловіками вони їздили до знайомого лісника.

І ось нещодавно знову зустрілися. Ельвіра Захарівна була якраз на базарі, аж дивиться: Марія Никодимівна йде. Кинулась Ельвіра Захарівна назустріч, ніг під собою не чуючи.

— Мусенько, золотко, здрастуй!

— Скільки літ, скільки зим! — вигукнула захоплено Марія Никодимівна. — Оце зустріч!

Вони поцілувалися. Широ зраділи одна одній.
— Розповідай... Усе по порядку, — зажадала Ельвіра Захарівна.

— Ні, розкажуй, як ти, — перебила Марія Никодимівна. — Що нового, як поживаєш?

— Ет, не питай, — гірко посміхнулась Ельвіра Захарівна. — Як горох при дорозі. Чула, певне: мій десь утік...

— Як утік?..

— Дуже просто. Уже півроку, як сліди замів. Скільки не шукали — все даремно. А як твій?

— Своїм натішитись не можу, — запишалась Марія Никодимівна. — Оклигав, поправився... Та й не дивно: їсть усе без розбору. Особливо м'ясне.

— Мій теж м'ясо любив... Ні в чому йому не відмовляла. А от зник — і шукай вітру в полі. Скільки я мучилась, переживала... Ти собі не уявляєш, Мусенько!

— Не журись, Ельвірочко, — потішала подругу Марія Никодимівна. — Захочеш — ще кращого знайдеш.

— А я й не журюсь. Подумаєш — проблема! Життя вже навчило мене. Духом не падаю, не думай. А як твій? Хати тримається? Коханок не шукає?

— Ой, ні! — радісно вигукнула Марія Никодимівна. — Слава богу, двору тримається, хоч інколи і спускаю його з ланцюга...

Ельвіра Захарівна широко порадила:

— З ланцюга, Мусенько, спускати не раджу. За ними так і пантруй, так і пантруй! Мій теж, бувало, обнімав, цілував, лашився, а потім так дремнув десь, що й слід прохолов.

— Мій не з тієї породи, — задоволено сказала Марія Никодимівна. — Буває, іноді провиниться.

Так знаєш, Ельвірочко, я йому кару придумала: по кілька днів до хати не пускаю. Аякже: хай знає порядочок!

— Ти жорстока, Мусенько!

— А з ними інакше й не можна. Зовсім розпсюжиться!

— І він нічого?

— Абсолютно. Навпаки, після цього ще ласкавішим стає, на сусідів навіть не гавкає.

— Мій теж із сусідами мирно жив. Особливо з Клавочкою. Частенько до неї забігав...

— Одна біда в мого: іноді чогось виє вночі.

— Погана прикмета, Мусенько. Мій теж вив, коли ото втекти збирався... А тепер і про аліменти забув...

— Про які аліменти? — витріщилась Марія Никодимівна.

— Про свого ж голубчика-чоловіка розказую, — пояснила Ельвіра.

— Тьху. А я про свого пса...

Тільки тепер Ельвіра Захарівна згадала, що вони торік разом купили двох породистих цуценят у знайомого лісника.

ПОМИЛКА

До хати зайшло двоє. Першим переступив поріг голова сільвиконкому Харитон Вихристюк, другим — секретар сільради Спиридон Побігайло. Голова колючим поглядом окинув кімнату, грізно понюхав повітря.

— Знову? — сердито крикнув голова.

Господар Тиміш Лемішка заметушився.

— Сідайте, Харитоне Васильовичу. І ви, Спиридоне Омеляновичу. Сідайте, прошу вас...

— Не терплю підлабузництва, — відрізав голова. — Ти мені, Лемішко, баки не забивай! Чим у тебе в хаті смердить? Скажи, чим?

— Йй-богу, вчувається вам, — тремтів господар.

— Хе... хе... Вчувається... — пирснув у кулак секретар. — Невже вчувається, Харитоне Васильовичу?

— І як у тебе ротяка витримує таке верзти? — розкричався ще дужче Вихристюк до Лемішки. — Ми зараз документально доведемо!.. Ледацюга, носій пережитків!..

Лемішка з переляку присів.

— Сідайте, Харитоне Васильовичу,— промимрив.— Сідайте...

Голова сів. Секретар — теж.

— Доповідай, Спиридоне Омеляновичу, що за бумага з району прийшла,— поважно сказав Вихристюк до Побігайла.

— Бумага така: Лемішка самогон виробляє.

— Йй-богу, не жену,— запищав Тиміш.— Хіба що... на свята.

— Хе... Хе... На свята...— знову пирснув у кулак секретар.

— А хто на свята дозволив? — гримнув Вихристюк.

Тим часом Ганна, Лемішчина дружина, вже подавала на стіл котлети і смажену рибу.

— Може б, до столу, га? — несміливо озвався Гиміш.

...Гості випили по одній, закусили. Потім закусили і знову випили. А коли випили втретє, то закусували вже не рибою і котлетами, а салом і солоними огірками.

Потім Ганна подала нову страву— голубці. Знову випили...

— Тимуша! — почав обнімати Вихристюк Лемішку.— Думаєш, що по своїй в-волі прийшли? А дзуськи! Закон! Розумієш?.. Але наклеп на т-тебе зводять, Тимушо!..

— Що ж то за бумага? — поцікавився Лемішка.

— Покажи, Омеляновичу! — наказав голова.

Побігайло дістав із кишені папірця.

«Голові виконкому Степанівської сільради тов. Вихристюку,— почав читати секретар.— Надсилає-

мо вам листа про самогонника Терентія Лемішку. Просимо розслідувати справу і повідомити про вжиті заходи. Редактор газети «Нива».

— Та це ж про Терентія! — зрадів Лемішка.

— Хе... хе... Справді про Терентія,— підтвердив секретар і тицьнув пальцем у папір.

— Точно. Про Терентія,— сказав і собі Вихристюк.— Чому ж ти, Омеляновичу, не р-розібрався?

— Спішили, Харитоне Васильовичу,— відповів секретар.— Просто з уваги випустили. Слава богу, Лемішок у селі, як гороху в копиці.

— Ясно,— підвівся з-за столу голова.— Потурбували, Тимушо, але вибач... Помилка... Ро-о-зумієш?..

— Помилка, та ще й прикра... Хе... хе...— заточився секретар і ледь не впав. А голова грізно:

— Завтра ми того Терентія... Ох, і накриємо!..

Гості пішли. Тиміш Лемішка аж по хаті забігав.

— Грім би їх побив! — кричав до Ганни.— Три літри самогону випили. Що ж я продаватиму? А щоб вас чорти вхопили разом з вашою помилкою!..

ПРЕАМБУЛА

А я таки Теклю Ковальову до суду подаю. Хай знає бісова молодиця, як прізвиська різні придумувати, як людей чесних ображати. Минули ті часи, коли кожного в селі по-вуличному називали. Як, приміром, діда Гордія Козака. Так і вмер Гордієм Мотовилом, бо колись мотвила для жінок виготовляв.

Та чому мене Текля Ковальова Преамбулою нарекла,— не доберу. Казала баба Ірина, що якось приходить бригадир Олекса Кисляк і каже:

— Скажіть Оксані Преамбулі, хай завтра на тік виходить.

Баба дивується. Що воно, питає, за «Преамбула?» А Кисляк посміхається у вуса і каже:

— Це так Текля Ковальова Оксану називає. За її багатослівність.

Діло було, скажу вам, так. Якось пішла я до голови колгоспу Максима Пилиповича, щоб виділив мені підводу борошно з млина привезти. Розповідаю йому, що два кабанці годую, що кури мої добре несуться, а зозулястий півень нікуди від них і не відлучається. Слухав-слухав голова, а потім і каже:

— Давайте, Оксано Дмитрівно, без преамбули.

— Що це таке? — питаю.

— Без зайвої передмови,— відповідає голова.— Конкретно висловлюйтесь.

— Ну то я вже без преамбули,— продовжую: — Зозулястий півень такий славний, але все ж таки думаю його зарізати. Сестра з Донбасу в гості приїжджає, то і півня заріжу, і пироги спечу. Борошна в млині намолола — чого ще треба?

— Ох, і меле...— втрутився черговий у конторі дядько Тиміш.

— Ви, мабуть, підводу хочете, щоб борошно з млина привезти? — питає голова.

— Атож, Максиме Пилиповичу,— полегшено зітхаю.— Я ж до вас без преамбули...

Везу із млина борошно, а саме дощик накрапає. Зупинилась на хвилинку з Теклею Ковальовою, але попередила її, що говоритиму без преамбули. Розповіла, який мені страшний сон проти п'ятниці снівся, а пес Рябко чогось вив уночі. То чи не трапиться шось погане? Боже мій, а сестра ж приїжджає! Кури так добре несуться, а півень зозулястий і не відходить від них. Але півня все одно доведеться зарізати. І пироги свіжі спечу...

Розказала Ковальовій, почому в ту неділю яйця на базарі коштували, про те, що кум Харитон чоботи хромові собі у крамниці купив. І аж тоді запримітила, що дощ уже півгодини періщить. Іздовий Петро Малай чкурнув десь у чужу хату, а мішки з борошном мокнуть на підводі біля моїх воріт. Теклі Ковальовій біс якийсь стукнув у голову — і вона мене відтоді «Преамбулою» почала поза очі називати.

А я, скажу вам відверто, завжди без зайвого. Поспішала згодом на станцію сестру з чоловіком зустріти. І як здибалась з кумом Тимошем біля його хвіртки, то ледве вирвалась. Не довго, здається, й говорила, але на станцію запізнилась. Коли прибігла назад додому, то сестра з чоловіком чекають мене голодні, бо вже півдня, як приїхали...

Оце нещодавно ішла ту розсаду висаджувати, що бригадир Кисляк просив. По дорозі зустрілась з ко-

мірниковою жінкою, розговорились. Потім Ганна Сіряк запитала, куди прямує. Розказала. А вже як стала біля криниці з Ольгою Поперечнюк, то аж після обіду в бригаду прибігла.

Іду, а ще здалеку чую:

— Гляньте, он Оксана Преамбула щось рано на ноги зірвалась!

Це — голос Теклі Ковальової. А бригадир Кисляк давай мене перед усім миром паплюжити.

До суду заяву на Теклю Ковальову таки подаю. От і сьогодні поспішала на поїзд, щоб у райцентр поїхати. Та зустрілася з кумом Данилом і про свою біду розказала. Потім у кооперацію заглянула, похвалилася продавщиці, як у мене кабанці славно їдять. Про те, що кури добре несуться, розказати не встигла, бо ж самі знаєте: на станцію поспішала. Прибігаю туди, рвонула до каси, а Юля-касирка сміється:

— Що ви, тітко Преамбуло? Цей поїзд уже чотири години як відійшов.

Довго тоді я сварилась з Юлею. Потім із знайомою жінкою на станції зустрілась. Отак і день пропав. Ходжу тепер сама не своя. Хапаюсь за голову і досі не доберу, за що мені Текля Ковальова призвисько таке придумала.

ЛЮБОВ ІЗ ХРІНОМ

Найбільшою помилкою Юхима Баюра, як він сам це вважав, було одруження. І не те, що йому погана жінка попалась. Навпаки, на Ганну ще й тепер задивляються сільські донжуани, дарма, що двійко дітей Юхимові народила, що день при дні в колгоспі дояркою працює.

«Тобі б, Ганно, капелюшок модний та ридикюльчик у руки — усіх би городських дамочок переплюнула», — не раз думав Баюра. Але поки що жінка переплюнула лише його, чоловіка. Неладно якось склалось у них сімейне життя.

Упертість Ганни — ото й уся причина. Скільки казав дружині: покинь ферму, нащо вона здалася. З базару жити можна. Не слухає — хоч плач! Та ще й шпильки пускає: мовляв, і тобі, чоловіче, за розум слід братись, чесно в колгоспі працювати.

Не хоче Ганна того знати, що де-де, а на базарі завжди свіжу копійку здобудеш. Адже в хаті є і хліб, і до хліба. Ганна добре одержує, але й він, чоловік, не сидить, склавши руки. Влітку сметану перепродував, тепер комерцію робить сушеними яблуками, часником. Збуває... На базарі все йде, навіть хрін...

Згадавши про хрін, Баюра випростався й підійшов до дзеркала. Ні, сорок п'ять років — це ще не старість. Мужчина, як кажуть, у соку. Торік навесні вперше підійшов він до Фекли розмінити гроші. Незнайома жінка так повела очима, так усміхнулася йому, що Юхим про все на світі забув.

Ставна чорнява молодиця торгувала різною всячиною, в тому числі й хріном. Прощаючись, Баюра

взяв у Фекли на п'ять копійок цілу в'язку. І знову незнайомка подарувала Юхимові чарівну усмішку.

«Вона таки симпатизує мені»,— думав Баюра, вислуховуючи чергові докори дружини про те, що хрину вже дівати нікуди.

— Перестань! — кричав Юхим.— Хрін — не телятина, не засмердиться. Запас очей не видере...

— Та в нас на городі того хрину хоч відбавляй!

— Наш не такий. І взагалі, чого ти лізеш не в своє діло?

Часто, купуючи у Фекли продукцію, Юхим відразу, вийшовши з базару, викидав її геть. П'ять копійок, мовляв, гроші не великі, а за усмішку Фекли й карбованця заплатив би. І чим далі, тим більше любов охоплювала його. Вже відчував Баюра, що з Ганною скоро йому доведеться попрощатися.

Остаточний намір у нього виник позавчора, коли дізнався на базарі, що у Фекли є особняк на тихій вулиці міста, що вона на книжці має стільки грошей, що «Волгу» хоч сьогодні купуй. З Ганною надумав розлучитися по-доброму. Скаже їй, щоб спокійно працювала в колгоспі, що він перебирається в місто і житиме там. З ким? Це вже його справа. Одне слово, не з дояркою.

На другий день уранці поїхав Юхим до міста в глибоку розвідку. Від вокзалу зразу поспішив на базар. Тут, як завжди, Фекла зустріла його чарівною усмішкою.

— Хрину? — запитала жінка.

— Ні, Фекло... Дайте віддихатись... На цей раз не по хрін прийшов. За вами скучив...

— Невже? — лукаво підморгнула молодиця.

— Дуже скучив,— нахилившись до вуха Фекли,

прошепотів Баюра.— Любов, Феклонько, серце ятрить. Скажіть, вам хазяїна в дім не потрібно?

Замість відповіді молодиця засміялась так, що аж із інших ярмаркових лавок люди почали визирати.

— Чого ви смієтеся? — запитав Баюра.

— Та я заміжня, дядьку! — викрикнула Фекла.— Такого ж маю, як і ви — ні в тин, ні в ворота!..

— Гм... Чого ж тоді так посміхалися до мене?

— Посміхалася? Та все згадувала, як ви колись сметану на лавці розлили, а потім вилизували і весь ніс у сметану вимазали!..

Пізно ввечері Юхим повернувся додому смирний, як овечка. Із міста привіз Ганні пухову хустку, а дітям — по парі новеньких черевиків, а ще — шоколадних цукерок... На столі парувала гаряча страва. У баночці збоку стояв хрін. Однак, трапезуючи, до хрину Юхим навіть не доторкнувся.

ПРИКМЕТИ ТІТКИ СЕКЛЕТИ

Удосвіта тітка Секлета не своїм голосом кричить під вікном у баби Оришки:

— Бабуню! Ходіть-но швидше, бабуню, до мене! Павлуньо отруївся!

Доки Оришка збиралась, тітка почала так голосити, що по всьому селі собаки загавкали.

Було чого плакати. Син Павло, який ще вчора міг вільно однією рукою бика повалити, повернувся під ранком додому сам не свій. Ліг на ліжку і тільки стогне. Слова не може вимовити.

— Що він їв учора? — питає тривожно баба Оришка.

— Ой, лишенько, — бідкається Секлета. — З'їв, як і раніше: глек молока кислого, дві паляниці й випив склянку свіжого меду.

— Оце й наробив йому мед...

— Не вірю, — відмахується Секлета. — Позавчора півлітрову банку з'їв, але ж нічого не було.

— Невже з'їв банку? — не розуміє баба.

— Та не саму банку, а мед із банки, — пояснює Секлета. — У мене прикмети такі: не інакше, як йому, Павлуньові, Галя Сидорова поробила. Сохне за ним. Ото щось і дала випити... Не знаєте, які тепер дівчата?

— Може бути, — згоджується Оришка. — Це якого Сидора? Степанюка?

— Його ж.

— Може бути. Дівчина моторна.

— Що ж я робитиму? — знову голосить Секлета. — Не інакше, як чарами напоїла ота ланкова бісова. Прикмети в мене вірні. Ідіть, бабо Оришко, до синочка, рятуйте від смерті наглої, а я до Сидора побіжу, очі його дівці видряпаю. Ідіть, бабуню!..

І помчала Секлета до Сидора. Бігла, аж захекалась, бо таки далеченько живе отой Степанюк. На щастя, побачила господаря на подвір'ї. Розказала, в чому справа. А той тільки плечима стинає. Ніякого Павла вчора в його хаті не було.

Покликали Галю. Дівчина довго слухала Секлету, а потім кинула:

— Потрібен мені ваш Павло, як п'яте колесо до воза.

І зникла за порогом.

Ну, що їй скажеш? Побігла Секлета ні з чим додому. Однак залишилась переконаною: Галя Павлові щось таки поробила. Доведеться справу в суд передати. Хай-но тільки синові легше стане...

Бідна дитина! Після школи вже три роки сидить дома, готується поступити в педагогічний інститут.

У селі цькують Павла, кажуть йому в поле йти. Яке там поле? З дитини педагог вийде! Вийде, хай тільки одужає. Але якщо Галька отруїла хлопця, тоді вся педагогіка пропаде.

Від серця Секлеті відлягло, коли в хату вбігла. Павло уже не лежав, а сидів, звисивши голову ледь не до підлоги. Баба Оришка віника шукала.

— Павлуню, що тобі?

Син мовчить.

— Казала тобі, сину, не заводься з Галькою.

— При чому тут Галька? — сердито бурмоче Павло.

— А чим же ти отруївся?

— Та вчора самогонку в Ксені Шило пили. А вона, ота самогонка, з махоркою змішана...

Заніміла Секлета. Мурашки по спині поповзли. Бо сама винна. Учора п'ять літрів сивухи з махоркою Ксеньці продала, щоб та її в хід пустила...

Он як воно буває! Трохи збочились прикмети тітки Секлети.

СВІЖИНА

Наш завідуючий Іван Степанович Коцюба має хобі: любить про кулінарні справи поговорити, про різні там делікатеси. У цьому він спеціаліст.

Зайшов якимось до Івана Степановича порадитись, де нам дістати запасних скатів до автомашини. Він, перебираючи на столі папірці, щось довго думав, а потім запросив мене сісти.

— Скажіть, Петре Васильовичу, таке: ви б зараз їли домашню ковбасу з часником? — запитав завідуючий.

— З великим задоволенням, — відповідаю.

— А свіженьку печінку з цибулею?

— Пальчики облизав би.

— А кров'яночку?

— І це б не завадило.

— Так де ж я вам цього всього візьму? — починає сердитись Коцюба. — Інтелігентики в нашій конторі розвелися, біс би їх ухопив, ніхто не хоче свинку відгодувати. Ех, ледацюги!

Натяк я зрозумів, і вже за тиждень у моєму хлівці кувікало поросятко. Вирішив обов'язково довести його до великої свині і запросити свого шефа на свіжину.

Дружина моя Галя ходила сама не своя: скільки, мовляв, мороки доведеться зазнати, скільки тривоги, а Коцюба прийде — й од свині лише голова та ратиці зостануться. Випивки потрібно, принаймні, відро, бо в завідуючого апетити і на закуску, і на випивку — будь здоров!

— Не турбуйся, Галю, все буде гаразд, — заспокоюю дружину, а сам теж уже не радий, що порослям обзавівся.

Настала пора, і свиню, нарешті, зарізали. Радості моїй не було меж. Не тому, що запахло свіжиною, ні. Запрошував свого шефа з великим задоволенням, бо почув, що нещодавно він обзавівся власною автомашиною «Жигулі».

— Ми у виграші, Галинко,— сказав до дружини.— Чвертки горілки вистачить, бо подружжя Коцюб завітає до нас своїм транспортом. А водієві, сама знаєш, у нетверезому стані сідати за руль не можна, за п'янку суворо питають нині.

— І це правда,— погодилась дружина.

Наготували всього: і домашньої ковбаси з часником, і печінки свіженької, і кров'янки. Купили чвертку горілки та чотири пляшки «Регіни». Могло бути все чин-чином, але...

Не питаєте, що було далі, Іван Степанович і його дружина Капітоліна Іванівна прибули на свіжину рівно о шостій вечора, як і запрошували. Та, на велику біду, приїхали через усе місто не власними «Жигулями», а тролейбусом.

— Карбюратор забарахлив,— відводячи погляд, пояснив мій шеф.— Та це ще, може, й краще. Посидимо досхочу...

Я ще не раз потім згадував і той карбюратор, який «збарахлив», і тролейбус, якого тоді ніщо не вибило з графіка...

НЕ ТОЙ ХІД

— Я до вас, Михайле Аркадійовичу, як до голови фабричного комітету. Знаю: до людей ви ставитесь дуже чуйно. А тому й прийшов...

— Якщо так, то сідайте, будь ласка. З великою увагою вислухаю.

— Незручно якось аж кілька прохань одразу викладати, але, повірте,— змушений. Оце у відпустку збираюсь... То чи не можна було б путівку в якийсь будинок відпочинку?

— Чого ж не можна? Жаль, що ви мені раніше про це не сказали. Було в нас тих путівок — хоч

греблю гати. Було, а тепер, розумієте, розібрали... Та для вас щось зробимо. Одну путівочку знайдемо. Вважайте, що ви уже забезпечені.

— Красенько дякую, Михайле Аркадійовичу. Яке це щастя попасти на прийом до такої чуйної людини! За таку доброту будьте здорові і ви, і діти ваші та онуки. Я окрилений, а тому хочу попросити ще одне. Квартирку б мені... Іншу... Чув, восени заселятимуть новий будинок. То чи випаде мені щаслива карта?

— Думаю, що випаде. Вас ми вже давно маємо на увазі, Кириле Мартиновичу. І сьогодні можу авторитетно заявити: восени справлятимете новосілля.

— Невже? Який же ви чуйний, Михайле Аркадійовичу! Оце якщо мало знаєш людину, то думаєш, грішним ділом, що вона сухар. А вона таки людина... Од ваших слів я на сьомому небі.

— Що вам ще потрібно? Кажіть, не соромтесь.

— Аж незручно якимось, Михайле Аркадійовичу... А втім... Знаєте, і дружина разом зі мною у відпустку йде...

— Отож у будинок відпочинку аж дві путівки треба?

— Який ви догадливий! Ні, це просто геніально!.. З вашою головою тільки в міністерстві якось сидіти.

— Ну, що ж, дві путівки вам зробимо. Тільки прошу: не дуже пропагуйте мою доброту, бо люди, знаєте, різні бувають. А я до кожного з серцем і розумом. Я по-простому...

— Ви аж занадто простий, Михайле Аркадійовичу.

— Простота прикрашає людину. А знаєте що? Робочий день уже закінчився, давайте з вами в шахи пограємо.

— З великим задоволенням, Михайле Аркадійовичу. Гм... Хто виграє — ще невідомо, але дружина моя уже програла. Каже, не ходи до того бюрократа, нічого він доброго не зробить. А воно, бачите, як усе просто. Бо ви людина, Михайле Аркадійовичу. Людина незвичайна.

— То це ваш хід? Ходіть, золотко, ходіть... Та-ак... Повинен вам сказати, Кириле Мартиновичу, що всі ми позбавлені однієї якоїсь клепки в голові. Мені, приміром, тієї не вистачає, вам — іншої. Невже я мат одержу? Почуваю, що так... А скажіть, золотко, навіщо вам дружину в той будинок тягти? Хіба в Тулу їздять зі своїм самоваром?

— Та, знаєте, разом хотілося б відпочити...

— Ні, шановний, дві путівки в будинок відпочинку — це для нас проблема. Їдьте самі, а дружина хай дома відпочиває. Невелика біда, якщо вона з вами не поїде... О, так і знав, що ви таки виграєте. Мабуть, тренуєтесь щовечора?

— Ні, рідко граю, Михайле Аркадійовичу. Тут, бачите, не від тренувань, а від кмітливості все залежить. Від того, у кого, як ви самі сказали, яка клепка в голові.

— Гумор ваш, до речі, я ціную. Тільки от халепа! Знаєте, Кириле Мартиновичу, боюся, що вам поїхати в будинок відпочинку теж не вдасться. Забув, що директор просив для себе путівку. Отже, я вам даремно пообіцяв.

— Ви мене без ножа ріжете, їй-богу, Михайле

Аркадійовичу! Що ж робити?... Ага, Михайле Аркадійовичу, знову спіймались? Знову мат?

— Ви не будьте таким хитрим, товаришу! Це вам не нову квартиру виривати! Подумати лишень — має чоловік дві кімнати на третьому поверсі і ще чомусь носом крутить. Ні, сумніваюсь, дуже сумніваюся, що вам вдасться іншу видурити. Не той хід!..

— Я ж вас прошу!..

— Всі просять. А я вам не сват і не дядько рідний.

— Ви наш бог профспілковий.

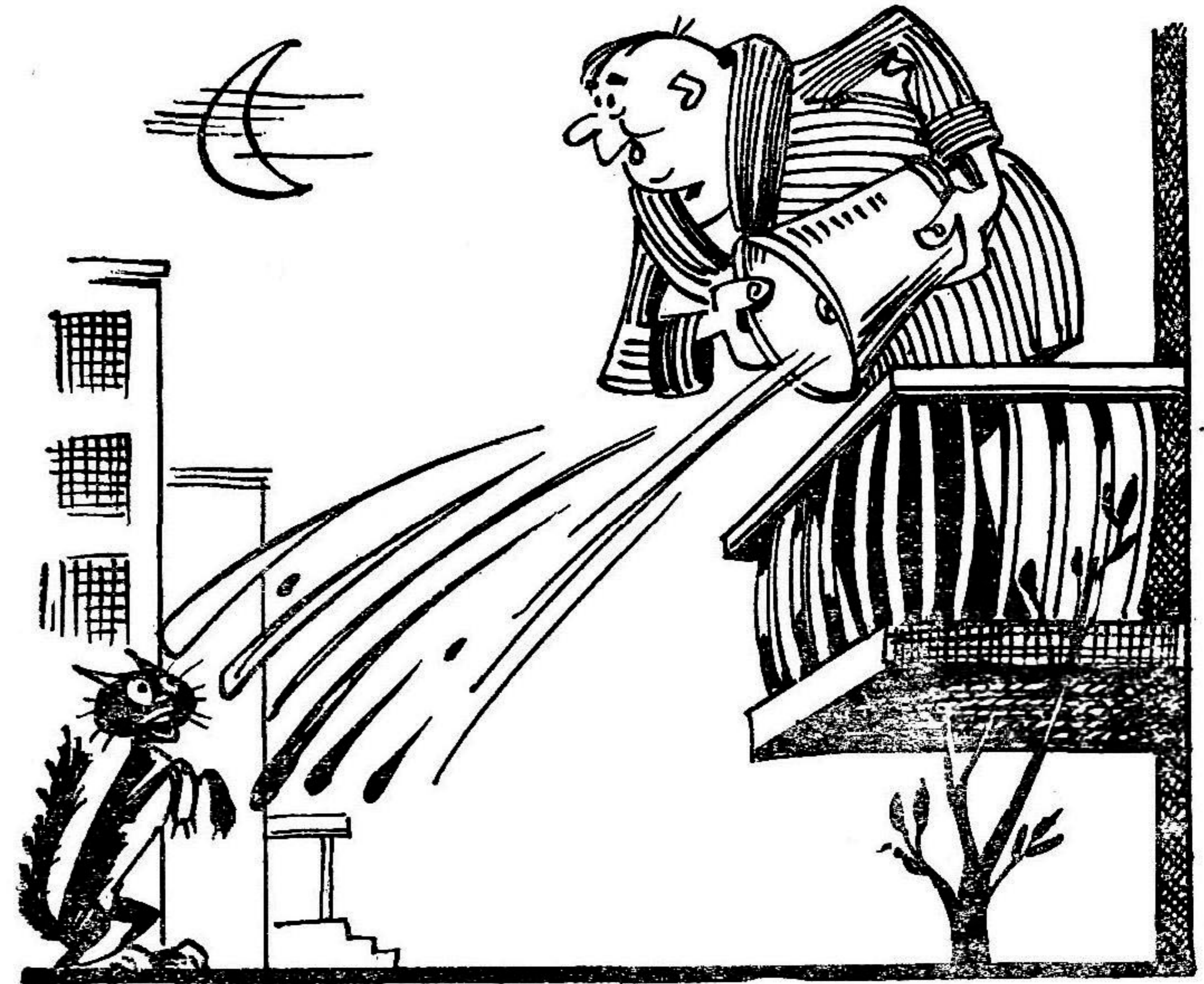
— На бога надійся, а свій розум май.

— Правильно.

— На що ви натякаєте?

— На те саме...

— Знаєте що, громадянине — ідіть і не заважайте працювати! Ач, горлохват знайшовся. Ми ще подивимось, коли вас у відпустку послати. Чи не доведеться взимку сніг гризти! Ідіть-ідіть, нічого тут скандали влаштовувати!..

У НАС У ДВОРІ...

Близько опівночі у нашому дворі, наче бісові діти, почали коти кричати.

Це нестерпно діяло на нерви Аркадія Остаповича, який платив аліменти двом покинутим жінкам, дратувало Глафіру Іванівну, яка взагалі не хотіла мати зайвого клопоту з дітьми і в своєму сорокарічному віці ще не звідала материнського почуття.

— Господи, коли вони перестануть? — сердито промовила Глафіра Іванівна.

Аркадій Остапович швидко встав з ліжка і вийшов на балкон. Якраз проти своєї квартири, яка була на четвертому поверсі, він побачив винуватців шуму. Кілька котів сиділи на землі і виводили різними голосами.

— Зараз я їх прожену! — впевнено сказав Аркадій Остапович і пішов у кухню. Там він набрав відро води, знову вийшов на балкон і з розгону вилив її на порушників нічної тиші.

Рятуючись, вражі коти швидко перебігли на інше місце. Але згодом знову почали свій концерт.

— Щоб вас хвороба забрала, — вилаявся Аркадій Остапович. — Спробую ще відро...

Однак і це не допомогло. Вода хлюпнулась об землю і навіть не зачепила котів.

Аркадій Остапович довго шукав чогось важкенького, щоб кинути. Але так і не знайшовши нічого, відчинив буфет, дістав звідти тарілку і шпурнув нею з балкона. Аж тоді коти розбіглися і замовкли.

— Нарешті! — полегшено зітхнула Глафіра Іванівна.

— Утихомирив! — гордо сказав Аркадій Остапович, уможуваючись під ковдрою.

— Чим ти їх налякав? — запитала дружина.

— Довелось тарілкою бухнути, — відповів чоловік.

— Тарілкою?!

Глафіра Іванівна швидко зірвалась з ліжка, ввімкнула світло.

— Якою тарілкою?

— Круглою. І чого ти так схвилювалась? — намагався заспокоїти дружину Аркадій Остапович. —

Тарілка копійки коштує, а спокій нам дорожче всього.

Глафіра Іванівна підійшла до буфета й остовпіла. Однієї з тих тарілок, які підніс їй на іменини сам завідуючий базою Купріян Йосипович, не було.

— Це ти навмисне зробив? Скажи, навмисне?! — тигрою накинулася на чоловіка Глафіра Іванівна.

— Як це навмисне? — бурмотів той. — Сама ж чула котячі концерти.

— Бовдур ти нещасний! — кричала вже не своїм голосом дружина. — Як ти смів?! Ти знаєш, що для мене тарілка ота коштує?

Зрозумівши, в чому справа, Аркадій Остапович перейшов у наступ.

— Фіглі-міглі з Купріяном крутила, отож і плачеш за його тарілкою.

— Це я фіглі-міглі крутила?! — ще дужче закричала Глафіра Іванівна. — А ти, телепню, скількох жінок покинув? Скільком аліменти платиш?

— Ти нащот аліментів помовч! — зірвався з ліжка Аркадій Остапович. — Я дітям гроші плачу, я чесний!..

— Господи, чесний! — відгукнулася дружина. — А скільки ти вже матеріалів з будови пропив?!

— Ти краще скажи, скільки ти з бази потягнула?!

— Не твоє діло!

— То не твоє й діло, скільки я пропив! Подумаєш: через отого Купріяна носатого такий галас серед ночі підняла!..

— За Купріяна мовчи! — завершчала Глафіра Іванівна і широкою долонею лунко ляснула чоловіка по щоці. — Мовчи за Купріяна, бо очі видеру!

— Ти мені... очі видереш?! — Аркадій Остапович схопив ремінь і кинувся до дружини. — Ні, я з тобою швидко поквитаюся!

— Гвалт, людоньки, рятуйте! — заверещала Глафіра.

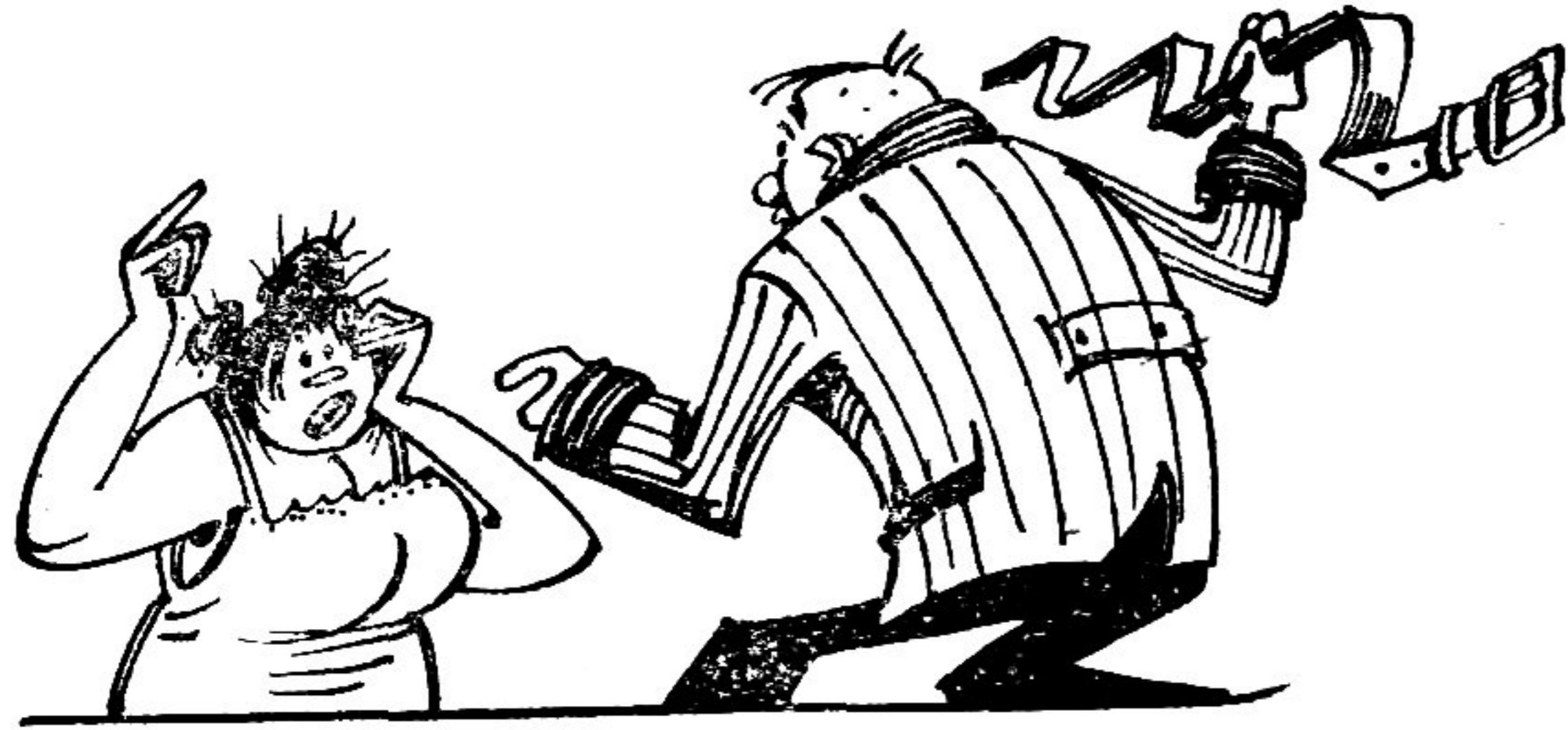
Бсячись, що почнуть збігатись сусіди, Аркадій Остапович відступив. Кинув спересердя ремінь на стіл, сів на стілець, важко відсапуючись. А Глафіра плакала чимраз дужче і дужче.

— Та перестань уже. — крикнув чоловік.

Але та не переставала.

Щоб якось розрядити атмосферу, Аркадій Остапович ввімкнув радіолу. Поклав улюблену свою платівку, і голос співака швидко заглушив ридання дружини...

І хоч була друга половина ночі, а у нас у дворі ніхто й очей не зімкнув...

МЕХАНІЗОВАНА ТЕЩА

Не питайте, людоньки, чого в мене очі заплакані. Не питайте, чого сьогодні лаю свого зятя Павла.

Всю надію мала на нього, антихриста. Шофер, механізатор — як тут, казали, не породичатись. Ще тоді, як справляли весілля дочці Галі, сподівалася, що аж тепер вже буду оту репутацію мати. А милий зятьок не тільки мені репутації не створив, а й висміяв на все село.

Якби була розумнішою восени, коли Павло ще тільки залицявся до Гальки, то б у три шиї гнала. На поріг своєї хати не пустила б. А так дійшло аж до весілля — і тепер уже нічого не поробиш.

Кум Данило, випивши на весіллі чарку добру, розхвалював Павла, як піп попадю. Казав, що зятьок, як соколик: на руках тещу носитиме.

Гай-гай, думаю, перевелися ті часи, коли зяті тещ своїх на руках носили. Хай він хоч возить тритонкою мене, а більше й не треба нічого. Ще й кума Параска візьми та й скажи на весіллі:

— Тепер ви, Горпиночко, механізованою тещею будете. Зять — шофер, то навіть і в клуб пішки вам не ходити.

Відтоді й назвали мене в селі механізованою. І даремно, скажу вам. Бо Павло майже місяць свою тритонку ремонтував, і їздила я на базар попутними машинами. Ніхто того не знає, не відає, як важко іти на шлях і «голосувати».

Та я не з тих, хто любить сидіти, склавши руки. Влітку торгую на ринку редискою, цибулею, вишнями, яблуками, а взимку теж знаходиться, що вивезти. За це й недолюблюють мене в селі. А не розуміють, що Галя моя дояркою працює, а зять

Павло — шофером. Дітки роботящі, слава богу. А мені хіба не можна своїми ділами зайнятись? Так ні, пащекують люди, підмочують репутацію.

А сьогодні, як на гріх, прибігають до мене кум Данило і Оксана Терехуха, що аж на краю села живе. Якось довідалися, що Павло машину відремонтував і збирається в район їхати. Так от, прибігають уже з клунками і просяться, щоб я їм дозволила з Павлом на базар податись.

— Хіба я шофер? — здивовано запитую кума й Оксану.— Ідіть до Павла, хай він дозволяє...

— Хоч ви і не шофер,— загопчили губу Данило,— але теща все-таки Павлові.

— Зроби ласку, Горпино, вік не забудемо,— просить Оксана.

І я відразу відчула, що репутація не обминула мене десятою дорогою. Росте вона, репутація, як тісто на дріжджах.

— Добре,— кажу.— Але навіщо ви стільки клунків приперли? Зважте: автомашини — не поїзд. Та і я ще думаю до райцентру поїхати, бо Павлуша просить — не допроситься.

— Повезе! — вигукнув кум Данило.— Тритонка ж у нього. А твоє слово — авторитет.

І я знову відчула, що завдяки зятькові здобуваю собі шану і повагу серед людей.

Навантажилась і я клунками, та й подалися ми на господарство колгоспу. Павло вже давно був там. Прийшли, а зятьок саме машину заправляє. Любо глянути на нього: чорнявий, ставний такий! Данило і Оксана чемно привіталися з ним, а я відразу на кузов вилізла і вже прошу, щоб мені клунки подавали.

— Куди, мамо? — запитав Павло.

— Не кудикай,— відказую.— Нас трьох біля базару скинеш.

— Не скину, бо не поїдете,— відрізав Павло.— Ідіть, мамо, з дядьком Данилом і тіткою Оксаною гній вантажити на ферму. Вам ще до пенсії далеко. А без базару проживете. Пора і честь знати.

— Мені олії треба купити! — кажу до Павла.

— Я олії куплю. У крамниці...— стоїть на своєму зять.

Довго ми сперечалися. Така, скажу, перепалка була, що аж із контори люди позбігалися. Але наприкінці Павло таки викинув наші клунки з кузова, завів тритонку і сам один поїхав у район. Га, подобається вам таке?!

Несу я клунки додому, і дрібні сльози мене обливають. А Оксана, кречучи позаду, ще й кепкувати стала:

— Оце теща механізована! Без бензину газує, аж пара з носа валить!..

Подивилась я на Терехуху і пошкодувала: чому вона ще більше вантажу на плечі не здогадалась узяти? Адже далеко їй додому добиратися. Хай би тоді знала, як мою репутацію у цей важкий час підривати!

Плакала сьогодні весь день. І не питайте, людоньки, чого. Бо як не вдасться свого зятя перевиловити, то, мабуть, не бути вже мені тещею механізованою. Доведеться якусь іншу репутацію шукати.

СТРУЖКА

Казали мені перед зборами хлопці: не лізь на трибуну, не показуй себе таким, яким ти є. Говориш-балакаєш, а все в тебе навиворіт виходить.

І пригадували колеги, як ще торік я намагався розкритикувати начальника складального цеху Йосипа Максимовича Онопрієнка. Питаєте, за що? За його погане ставлення до людей, за безгосподарність у цеху. А що вийшло? На трибуні я так розхвалив свого начальника, що йому на третій день і премію видали.

На зборах, які оце недавно відбулися, я мав намір похвалити директора заводу Опанаса Петровича і його заступника Юрія Калістратовича за їх людяність, доброзичливість. А трапилось навпаки. Сказав, що директор, будучи в доброму настрої, дуже чемно приймає робітників. Та коли йому настрої хтось зіпсує, тоді не підходь. І кулаками по столу гатить, і ногами тупотить.

Після виступу Опанас Петрович весь час дивив-

ся на мене миленькими очима. А в заключному слові навіть подякував за критику.

Міркую собі так: зрозумів, нарешті, шеф, що припускається помилок, не буде більше так чинити. І помітив я, що наче директор і виправився. Якщо й поганий у нього настрої, то вже ні на кого не гримає, з усіма чемно вітається.

Десь днів п'ять минуло після зборів — викликає мене Опанас Петрович. Міцно так руку потискує і повідомляє, що від сьогодні я вже не працівник відділу технічного контролю, а обліковець, бо, мовляв, одну штатну одиницю в цьому відділі скорочено. Що було робити? Пішов обліковцем, хоч зарплату почав одержувати трохи меншу.

— Чекай, чекай, він ще з тебе стружку зніме, — казали мені друзі, — усе згадає.

Ой, неправду казали!.. Опанас Петрович жодного разу не згадав про те, що критикував його. Лишень десь за два тижні знову викликав мене до кабінету й повідомив, що посада обліковця в цеху також скорочується.

Ні, стружки з мене ніякої не знімали. Тільки перевели на неї. Тобто прибиральником на дільницю стружки...

МАМІДОВА КОНЦЕПЦІЯ

Був я людиною, а тепер — ніщо. Зняли з посади голови правління споживчого товариства. А чому? Все отой дід Мамід наробив зі своєю концепцією, хай би вона йому в голові застрягла і на люди не вилазила.

Дідові — що? Поговорив на зборах та й пішов спати додому, не обраним до членів правління. А я, повірте, уже дві ночі після зборів очей ніяк не стую, про втрачений авторитет думаю.

А трапилось, розкажу вам, так. У Крупинівці у нас відбувались звітно-виборні збори уповноважених пайовиків. Звітував я про роботу правління

споживчого товариства. Добряче звітував. Сам представник райспоживспілки Хома Сидорович Окунь, здається, був задоволений.

Дуже коротко зупинився на міжнародному становищі. Потім розповів про велетенські кроки нашої країни. Теж стисло, бо розумів, що Хома Сидорович приїхав до нас під обід, а ще й на зуб нічого не брав.

Далі я розказав пайовикам, що план товарообігу по споживчому товариству успішно виконаний. Завмаг Синявка вже потім шепнув мені, що, читаючи доповідь, я сильно ковтав слину на трибуні. То хіба це дивно? Повірте, що я теж до зборів готувався, півдня нічого в рот не брав. Читав, а сам думав: це в Синявки вже на квартирі і варене, і жарене. Прибиральниця тьотя Дуся, яка там кухує, вже, либонь, жде й не діждеться гостей...

Отже, говорив я про успіхи. Та поглянув на представника райспоживспілки — боже мій: він теж слину ковтає. Е, ні, міркую, нема дурних. Збори затягувати не можна: треба обідати. Тоді мершій — до критики і самокритики.

Галопом пройшовся по завмагові з сусіднього села Максимові Бешлезі. Галопом, але такі слова підібрав, що той аж вертівся на стільці. Слабо, дуже слабо Бешлега пропагує безалкогольні напої, не підтримує тісного зв'язку з членами нашого правління. Сяк-так зробив висновки і, полегшено зітхнувши, сів на своє місце. Були запитання, з якими я також швидко впорався.

Першим виступив Синявка. Він, як і годиться, похвалив звітну доповідь, розповів про плани роботи правління на майбутнє. Теж дуже коротко і ду-

же добре говорив Синявка. Я вже розпланував: якщо всі так виступатимуть, як він, то через півгодини ми й до виборів перейдемо. А після цього — до Синявчиної квартири...

Та раптом, як Пилип із конопель, зірвався з місця Герасько Мамід. Працював він колись виноробом у колгоспі, тепер — на пенсії. Старий, йому б уже на печі сидіти, а він ще на кожні збори вчащає, учені книжки перечитує.

Попросив дід слова і таке почав городити, що й купи не тримається.

— У мене, товариші пайовики, своя концепція, — почав Мамід. — Хочу її тут виложити перед вами...

— А що це за слово — «концепція»? — хтось перебив діда з кутка.

— Концепція — це погляди, — відповів незадоволено Герасько. — Не перебивай, кажу!.. Так от у мене концепція своя: споживча кооперація вперед повинна рухатись. Вперед, а не назад. Дуже правильно тут сказали попередні товариші, що потрібно пропагувати антиалкоголь. Усім його потрібно пропагувати. Я сам з родини алкоголіків, а тому добре знаю, що таке горілка. Так чого ото я хочу? Я хочу більш наполегливої роботи. Роботи — і тільки. Тому прошу вас, товариші пайовики, рекомендувати мене до складу правління споживчого товариства.

— А чого це, дідуню, вам так захотілось у членів правління?

Герасько, не моргнувши оком, пояснив:

— Бачите, товаришу представник, працював я колись виноробом у колгоспі. Спиртне кожного дня пив, скільки душа забажає. Така тоді в мене

концепція була. Тепер же ввірвалось: на пенсію пішов. Та й здоров'я стало не те. Отож у правління біля хлопців крутитимусь, щодня пити їм заважатиму, роз'яснюватиму шкоду. Така у мене зараз концепція...

Знову сміх у залі. Мамід сів на своє місце. А що в мене на душі творилось! Герасько, скажу вам, всі збори догори дном перевернув. Піддав своєю «концепцією» жару — і така критика пішла, що я вже й про бенкет забув.

Виступив потім Максим Бешлега і нагадав про сотню карбованців, які я в нього позичив ще торік і не віддав. Якийсь уповноважений з іншого села натякнув на систематичні п'янки керівників товариства у сільських магазинах. Одна підтоптана тітка теж добре розкритикувала нас. За що? Що ми з Синявкою куми, що хочемо, те й робимо в товаристві. Бідна жінка, вона й досі не второпала, що таке товариство!..

Довго пекли ми раків у переповненому залі. Коли почалось висування кандидатур, то хоч би хто згадав про мене та про Синявку. Словом, обрали нове правління. Залишився я без портфеля. Бенкет так і не відбувся.

Я — ПРИНЦИПОВИЙ!

Десь о пів на дванадцяту ночі у нашому дворі хтось наполегливо почав вибивати килим. Раз по раз удари лунали, як постріли. У сусідньому дворі загавкали собаки, а це нестерпно подіяло на мою дружину.

Декілька разів вибігав я на балкон, вдивлявся у темряву, але розгледіти сусіду, що в нічний час нахабно вирішив стукати по килиму, не зміг.

— Вийди, Петре, у двір, вправ тому типові мізки,— наказала дружина.

— Це таки верх нахабства,— відповів я і почав нашвидкоруч збиратися.— Хіба йому дня мало? Зараз він у мене гупати перестане. У міліцію поведу!..

Збігаючи з п'ятого поверху, я трусився від гніву, мов у лихоманці. Уявляв, як порушник нічної тиші вибачатиметься переді мною, як запевнятиме, що ніколи більше цього не буде. Та я побалакаю з ним принципово. Ти, мовляв, сякий-такий, за тобою й раніше таке гупання помічалось. Ти що, закони наші не поважаєш? Чи, може, вдень спиш, а вночі все на зло людям робиш?

Наближаючись до типа, я помітив, що він мовби теж готується до зустрічі зі мною. Гупати перестав, стоїть біля килима, як мумія.

— То як це називається? — грізно крикнув я, підійшовши впритул.

І аж тут упізнав заступника директора нашого заводу Сидора Порфировича Затулу, який живе у другому під'їзді. Завтра мені треба йти до Затули — просити путівку в будинок відпочинку.

— Не розумію,— знітився Сидір Порфирович.— Про що ви запитуєте, Петре Тимофійовичу?

— Вибачте,— пробурмотів я,— цікавлюсь, який килим у вас.

— Здається, персидський...

— Важко вам, Сидоре Порфировичу, дуже важко,— поспівчував.— Удень на службі по горло клопотів вистачає, а вночі доводиться ще й домашніми справами займатися. Давайте допоможу. Все одно від безсоння гуляю.

— Будь ласка,— погодився сусіда і передав мені вибивалку.— Тільки добре гупайте, щоб пилюка не залишилась. Бо дружина моя така вже прискіплива...

Гупав я на совість. Сім потів зійшло. З трьох балконів нервові сусіди кричали, щоб їм дали спокій. Я огризався, але Сидір Порфирович приклав пальця до губ і почав збиратися додому. Я взяв килим на плечі і заніс до квартири Сидора Порфировича.

— То що? — запитала дружина, коли я повернувся в свою оселю.

— Хіба не чуєш? Тихо стало. Капосний сусіда з другого поверху спати людям не давав. Ну ж і приструнчив його! Вік пам'ятатиме! Бо я не такий, як дехто. Я принциповий!..